

Regioonide Komitee arvamus teemal „Ajalooliselt väljakujunenud keeleliste vähemuste kaitse ja areng Lissaboni lepingu raames”

(2011/C 259/06)

REGIOONIDE KOMITEE

- rõhutab vähemuskeelte ja keelelise mitmekesisuse positiivset mõju Euroopas nii sotsiaalsele ühtekuuluvusele üldiselt kui ka üksikisikutele ja eelkõige kogukondadele, mis aitab muu hulgas innustada loovust ja uuendustegevust igasuguse kulutuuri parandi väärtustamisel ning toob seega kasu ka majandusarengule;
- rõhutab, et Euroopas ollakse sellest küsimusest üha enam teadlikud, mida näitab ka ELi õiguse areng, eelkõige Lissaboni leping, millega lisati kultuurilise ja keelelise mitmekesisuse austamine olulise nõudena Euroopa kultuuripärandi kaitse- ja arenguraamistikku, ning põhiõiguste harta, millega keelatakse igasugune diskrimineerimine keele- või rahvusvähemusse kuulumise tõttu;
- rõhutab enda olulist rolli, kuna Regioonide Komitee on assamblee, kus saab kõikide ajalooliselt väljakujunenud keeleliste vähemuste huvides koguda ja levitada häid tavasid vähemuskeelte ning üldisemalt kõikide keelevähemuste kultuuri kui Euroopa kultuurilise mitmekesisuse väljenduse kaitseks ja väärtustamiseks;
- väljendab lõpetuseks soovi, et komisjon ja nõukogu võtaksid rohkem teadmiseks vajadust kujundada keeleliste vähemuste jaoks spetsiaalne poliitika, mis oleks kohaselt rahastatud ja toetuks kindlale õiguslikule alusele.

Raportöör Luciano CAVERI (IT/ALDE) Valle d'Aosta autonoomse maakonna volikogu liige**I. POLIITILISED SOOVITUSED**

REGIOONIDE KOMITEE

Üldised märkused

1. soovib eelkõige meelde tuletada, et Euroopa Liidus on palju ajalooliselt väljakujunenud keelelisi ja rahvusvähemusi (keda võib samuti määratleda kui põlis- või traditsioonilisi rahvaid), kes räägivad oma asukohariigi keelest erinevat keelt;

2. tuletab samuti meelde, et kõikides Euroopa Liidu liikmesriikides on kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel kohaliku kultuurilise ja keelelise mitmekesisuse kaitsmisel ja edendamisel subsidiaarsuse põhimõttest lähtudes väga oluline roll, sealhulgas igat liiki ja iga tasandi hariduse, kultuuri ja meedia ning piirkondliku arengu valdkonnas;

3. rõhutab vähemuskeelte ja keelelise mitmekesisuse positiivset mõju Euroopas nii sotsiaal- ja kultuurivaldkonnale üldiselt kui ka üksikisikutele ja eelkõige kogukondadele, mis aitab muu hulgas innustada loovust ja uuendustegevust igasuguse kulutuuripärandi väärtustamisel ning toob seega kasu ka majandusarengule;

4. märgib, et viimastel kümnenditel on loodud järjest rohkem õiguslikke vahendeid vähemuskeelte kaitsmiseks ja arendamiseks rahvusvahelises õiguses, nt ÜRO 1992. aasta deklaratsioon rahvuslikesse või etnilistesse, usulistesse ja keelelistesse vähemustesse kuuluvate isikute õiguste kohta ning arvukad läbi aegade vastu võetud UNESCO deklaratsioonid, konventsioonid ja soovitused, millest kõige hiljutisem on 2005. aasta konventsioon kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse kaitse ja edendamise kohta;

5. peab kiiduväärseks eelkõige Euroopa Nõukogu tegevust, mis on keelepoliitika valdkonnas alati olnud aktiivne, ning eriti olulist 1992. aastal vastu võetud Euroopa piirkondlike ja vähemuskeelte hartat ja 1995. aastal sõlmitud rahvusvähemuste kaitse raamkonventsiooni;

6. märgib lisaks sellele, et Euroopa Nõukogu Kohalike ja Piirkondlike Omavalitsuste Kongressi 18. märtsi 2010. aasta resolutsioonis (301/2010) „Vähemuskeelte panus piirkondlikku arengusse” kajastatakse nende keelte positiivset panust piirkondlikku arengusse;

7. rõhutab, et Euroopas ollakse sellest küsimusest üha enam teadlikud, mida näitab ka ELi õiguse areng, eelkõige Lissaboni leping, millega lisati kultuurilise ja keelelise mitmekesisuse austamine olulise nõudena Euroopa kultuuripärandi kaitse- ja arenguraamistikku, ning põhiõiguste harta, millega keelatakse igasugune diskrimineerimine keele- või rahvusvähemusse kuulumise tõttu;

8. märgib, et juba enne eelkirjeldatud õiguslikku alust tugevdava kaitsesüsteemi kujunemist olid ELi institutsioonid tunnustanud kehtinud aluslepingute (ELi õigustiku) põhimõtetes mitmeid kaitsega seotud aspekte ning seda tõestati laienemisel, kui Kopenhaageni põhimõtetega nõuti aktiivsete meetmete võtmist keeleliste vähemuste kaitseks, toetudes ka Euroopa Kohtu arenevale kohtupraktikale kõnealuses küsimuses;

9. kordab siiski, et kuigi õiguse areng võimaldab suurema kaitset, võttes loomulikult arvesse iga liikmesriigi põhiseaduslikest põhimõtetest kinnipidamist, ei ole komisjoni jaoks veel tegemist piisava õigusliku alusega, mis õigustaks spetsiaalsete eelarveridade loomist ajalooliselt väljakujunenud keelevähemuste jaoks;

10. toob esile eri institutsioonide, sh Regioonide Komitee püüded kaitsta mitmekeelsust poliitilise ja haldustegevusega, eelkõige seoses vähemuskeelte järkjärgulise kasutuselevõtuga, millest annavad tõestust kokkulepped Hispaania ja Ühendkuningriigiga;

11. hindab positiivseks komisjoni koostööd ELis keeleliste vähemuste heaks tegutsevate eri organisatsioonidega ning toob esile keelelise mitmekesisuse edendamise võrgustiku (NPLD – *Network to Promote Linguistic Diversity*) tehtud märkimisväärse töö, samuti varasema koostöö nüüdseks tegevuse lõpetanud Euroopa Vähemkasutatavate Keelte Bürooga (BELMR/EBLUL) ja Mercatori võrgustikuga, kes on juba kaua aega tegelema vähemuskeelte ja -kultuuridega seotud küsimustega;

12. tunnistab, et keelisi vähemusi on juba rahastatud arvukatest Euroopa programmidest (nt „Meedia”, „Kultuur”, VKEd e heaks tehtud algatused, struktuurifondid, uute tehnoloogiate arendamine), arvestades vahel poliitikameetmeid, mida rakendatakse suurel geograafilisel alal, nt Doonau piirkonna strateegia või Alpi konventsioon (mille raames tegutses töörihm „Alpide piirkond”);

13. toob negatiivse külje pealt esile Euroopa Parlamendi 2008. aastal teostatud uuringust selgunud asjaolu, et keelelise mitmekesisusele on ELi ametlike keelte arvu kasvuga võrreldes eraldatud vähem finantsvahendeid;

Vajalikud meetmed

14. rõhutab enda olulist rolli, kuna Regioonide Komitee on assamblee, kus saab kõikide ajalooliselt väljakujunenud keeleliste vähemuste huvides koguda ja levitada häid tavadid vähemuskeelte ning üldisemalt kõikide keelevähemuste kultuuri kui Euroopa kultuurilise mitmekesisuse väljenduse kaitseks ja väärtustamiseks;

15. palub Euroopa Komisjonil jätkata keelise mitmekesisuse edendamist, toetades eri moel keeleõpet, sh vähemus- ja piirkondlike keelte õpet;

16. kutsub ELi organeid üles edendama kõnealuste keelte kasutust ELi institutsioonide otsekontaktides kodanikega – eelkõige internetilehekülgedel ja elektroonilises suhtluses –, näitamaks ka sel moel, et EL seisab ajalooliselt väljakujunenud keelelistele vähemuste eest;

17. innustab ka kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi tutvustama teavituskampaaniate abil keeleliste vähemuste õigusi ning oma kultuurilist rikkust ja mitmekesisust ülejäänud Euroopale;

18. palub komisjonil toetada Euroopa kohalikke ja piirkondlike institutsioone, arendades õpet mitmete materjalide ja vahenditega, näiteks pakkudes õpetajate erikoolitust vastavalt iga keelekogukonna vajadustele;

19. soovib integreerida vähemus- ja piirkondlikud keeled täielikult ELi poliitikasse ja programmidesse, eelkõige audiovisuaalsektori meetmetesse, samuti kõigisse haridustasanditesse, kultuuri- ja keeleõppesse ning territoriaalse koostöö, regionaalarengu, turismisektori ja noorte vahetusprogrammide meetmetesse;

20. teeb komisjonile ja seega ka nõukogule ettepaneku kaasata järgmisel programmiperioodil vähemus- ja piirkondlikud

keeled sobival viisil järgmisesse teadusuuringute raamprogrammi, programmidesse „Kultuur” ja „Meedia”, samuti kõikidesse kultuuri-, haridus- ja koolitusprogrammidesse ning eelkõige elukestva õppe ja hariduse tegevuskavasse. Samamoodi tuleks toimida struktuurifondide, digitaalse tegevuskava ja kõigi nende valdkondade puhul, mis on seotud inimeste ja nende kogukondade väärtustamisega;

21. juhib lõpetuseks komisjoni tähelepanu sellele, et ajalooliselt väljakujunenud keeleliste vähemuste toetuseks võetavate meetmete jaoks on vaja üldist, regulaarselt ajakohastatavat raamistikku (vaadates muu hulgas läbi Euromosaici uuringud), sh selleks, et tutvustada Euroopa integratsiooni üldprojektis tugeva kultuurilise ühtekuuluvuse saavutamiseks vahetus- ja vastastikuse tutvumise võimalusi. Selles projektis tuleks piirkondlike ja vähemuskeelte olulist panust käsitleda kui ühte tükki „Euroopa puslest”;

22. väljendab lõpetuseks soovi, et komisjon ja nõukogu võtaksid rohkem teadmiseks vajadust kujundada keeleliste vähemuste jaoks spetsiaalne poliitika, mis oleks kohaselt rahastatud ja toetuks kindlale õiguslikule alusele;

23. soovib liikmesriikidel, kellel on keelepoliitika küsimustes märkimisväärne roll, olla tundlik oma territooriumil leiduva keelise mitmekesisuse suhtes eesmärgiga väärtustada ajalooliselt väljakujunenud keelisi kogukondi, teades, kui palju võib tunnustus kultuuripärandile ja igasugustele muudele väärtustele (ajalugu, keel, kultuuripärand), mille tõlgendajaks nad on, aidata kaasa rahumeelsele kooseksisteerimisele ja Euroopa identiteedi rikastamisele.

Brüssel, 30. juuni 2011

Regioonide Komitee
president
Mercedes BRESSO